

**Commissie van toezicht
betreffende
de Veiligheidsdienst Aruba**

VEILIGHEIDSONDERZOEKEN

een onderzoek naar de rechtmatigheid van gedane veiligheidsonderzoeken

Commissie van toezicht als bedoeld in artikel 22 Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba
(AB 2002 no. 115 / AB 2021 no. 29)

Onderzoeksrapport nr. 7

Datum: 21 maart 2025

Inhoudsopgave

<u>02</u>	<u>Samenvatting</u>	4
<u>03</u>	<u>Inleiding</u>	6
<u>04</u>	<u>Procedure</u>	7
<u>05</u>	<u>Onderzoeksopdracht en opzet onderzoek</u>	8
	<i>a. Onderzoeksopdracht</i>	8
	<i>b. Opzet onderzoek</i>	8
<u>06</u>	<u>Het wettelijk kader</u>	9
	<i>a. De Arubaanse Staatsregeling</i>	9
	<i>b. De Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba</i>	9
	<i>c. Het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken met bijlage</i>	9
	<i>d. De Beleidsregels veiligheidsonderzoeken</i>	10
<u>07</u>	<u>Evaluatie vertrouwensfuncties</u>	11
	<i>a. Inleiding</i>	11
	<i>b. Het begrip ‘vertrouwensfunctie’</i>	11
	<i>c. Beoordeling criteria</i>	12
	<i>d. Handhaving</i>	12
	<i>e. Beveiligd gebied</i>	13
	<i>f. Veiligheidsniveau</i>	14
<u>08</u>	<u>Toetsing vertrouwensfuncties en veiligheidsniveau</u>	16
	<i>a. Inleiding</i>	16
	<i>b. Geweigerde en ingetrokken verklaring van geen bezwaar</i>	16
	<i>c. Kustwacht</i>	16
	<i>d. Koninklijke Marechaussee</i>	18
	<i>e. Pre Clearance United States</i>	19
	<i>f. Due diligenceverzoeken</i>	20
<u>09</u>	<u>Werkwijze uitvoering veiligheidsonderzoeken</u>	21
	<i>a. Inleiding</i>	21
	<i>b. Beoordeling</i>	21
	<i>c. De Handleiding</i>	21
	<i>d. De herhaalveiligheidsonderzoeken</i>	22
	<i>e. De staat van inlichtingen</i>	23
<u>10</u>	<u>De beschikkingen</u>	24
	<i>a. Inleiding</i>	24

	<u>b. Het werkproces</u>	24
<u>11</u>	<u>Samenwerkingsrelatie</u>	26
	<u>a. Inleiding</u>	26
	<u>b. Beoordeling weigeringsgrond</u>	26
<u>12</u>	<u>Informatie aan de commissie in bezwaarprocedures en de rechter in beroepsprocedures</u> ...	28
	<u>a. Inleiding</u>	28
	<u>b. Strijd met algemeen uitgangspunt</u>	28
	<u>c. Geheime stukken 1</u>	28
	<u>d. Geheime stukken 2</u>	30
<u>13</u>	<u>Business unit</u>	31
	<u>a. Inleiding</u>	31
	<u>b. Aanpassing organisatorische inbedding</u>	31
<u>14</u>	<u>Conclusies</u>	32
<u>15</u>	<u>Aanbevelingen</u>	34
	<u>Bijlage A: onderzoeksopdracht</u>	35
	<u>Bijlage B: Plan van aanpak (zonder bijlagen)</u>	38

02 Samenvatting

Veiligheidsonderzoeken mogen door de Dienst worden ingesteld als het gaat om vertrouwensfuncties. Van structureel toezicht op de actualiteit van de vastgestelde vertrouwensfuncties - in de vorm van het adviseren van de Minister en/of de betrokken bedrijven en organisaties daarover - is geen sprake, hoewel de c-taak van de Dienst die adviseringsfunctie wel meebrengt. Incidenteel toezicht is er wel. De commissie van toezicht (hierna: de commissie) doet op dit punt een aanbeveling aan de Minister.

Binnen het zogenoemde 'beveiligd gebied' van luchthaven, zeehaven en telecommunicatiebedrijven zijn alle functies vertrouwensfuncties. De Dienst heeft echter niet de mogelijkheid dwingend een beveiligd gebied aan te wijzen en/of de grenzen ervan te bepalen. Ook ontbeert de Dienst de mogelijkheid functies binnen dat gebied niet aan te merken als vertrouwensfunctie, hoewel daartoe inhoudelijk (gering risico voor de staatsveiligheid) soms aanleiding is. De commissie doet op dit onderdeel aanbevelingen aan de Minister.

Onderzocht zijn alle beschikkingen waarbij een verklaring van geen bezwaar is geweigerd en/of ingetrokken. Gebleken is dat de Dienst in die onderzoeken, maar overigens ook in elk nieuw veiligheidsonderzoek, toetst of sprake is van een vertrouwensfunctie en welk veiligheidsniveau het veiligheidsonderzoek moet hebben. Van tekortkomingen bij die toetsing is niet gebleken.

Onderzocht zijn ook de beschikkingen waarbij een (herhaal)verklaring van geen bezwaar is afgegeven ten behoeve van de Kustwacht. De uitgevoerde eerste veiligheidsonderzoeken mochten worden verricht omdat de wet daarvoor de bevoegdheid verleent. Voor herhaalde veiligheidsonderzoeken biedt de wet geen basis. Dergelijke onderzoeken zijn echter wel verricht. Dat was dus onrechtmatig.

Ook zijn veiligheidsonderzoeken verricht met betrekking tot personeel van de Koninklijke Marechaussee dat dienstdoet binnen het beveiligd gebied van lucht- en zeehaven en al in bezit was van een in Nederland afgegeven verklaring van geen bezwaar. Dat onderzoek is terecht gedaan omdat het om vertrouwensfuncties gaat. Ongemakkelijk is de situatie echter wel, omdat door genoemd personeel al een veiligheidsonderzoek in Nederland is ondergaan. Erkenning (wederzijds) van verklaringen van geen bezwaar zou een veiligheidsonderzoek in Aruba kunnen voorkomen.

Het personeel van de Amerikaanse Custom and Border Protection is op grond van het toepasselijke Verdrag bevoegd te werken binnen het beveiligd gebied van de luchthaven. Terecht is ten aanzien van hen daarom door de Dienst geen veiligheidsonderzoek verricht.

Due diligenceverzoeken, afkomstig van ministers, worden nog steeds af en toe ontvangen door de Dienst. Voor het doen van die onderzoeken bestaat echter geen wettelijke basis. De Dienst voldoet daarom terecht niet aan die verzoeken.

De onderzochte veiligheidsonderzoeken zijn uitgevoerd in overeenstemming met wet- en regelgeving. In de praktijk werkt de Dienst daarbij op basis van een procesformulier en een Handleiding. Gebleken is van de noodzaak de Handleiding te updaten en te screenen op mogelijke tegenstrijdigheden van het daarin op te nemen bronmateriaal. Op dit punt worden diverse aanbevelingen gedaan.

Er zijn zorgen over de wijze waarop de interne organisatie momenteel is ingericht waar het betreft de voorbereiding van beschikkingen waarbij een verklaring van geen bezwaar wordt geweigerd of ingetrokken, omdat de rol van de juridische afdeling te beperkt is. De commissie beveelt aan de juridische afdeling centraal te stellen bij het maken van beschikkingen én deze (numeriek) te versterken.

Zorgen zijn er ook over de wijze waarop de commissie in bezwaarschriftprocedures en de rechter in beroepsprocedures wordt geïnformeerd, vooral in de situatie dat de Dienst vindt dat bepaalde stukken geheim moeten blijven. Aanbevolen wordt de te volgen procedure en de inhoudelijke afweging of stukken geheim zijn nader te bezien en zowel de procedure als handvatten voor de te maken inhoudelijke afweging op te nemen in de Handleiding.

Tot slot geldt dat de Lv VDA in de visie van de commissie zo spoedig mogelijk moet worden herzien. De huidige regeling (anders dan vóór de herziening van de Lv VDA in 2021) geeft de commissie namelijk niet de mogelijkheid in bezwaarprocedures door de Minister als geheim aangemerkte stukken zonder toestemming van de betrokkene in te zien. Dat verhindert een goede inhoudelijke beoordeling van het bezwaar (die zeker ook in het belang van de betrokkene is) en dus een goede advisering aan de Minister.

03 Inleiding

In de Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba (Lv VDA)¹ is bepaald dat de commissie, onder andere, tot taak heeft ‘het uitoefenen van toezicht op de taakuitvoering van de Dienst’². Zij kan dat toezicht gestalte geven door het uitvoeren van een onderzoek naar de wijze waarop de Dienst in een bepaalde aangelegenheid is opgetreden. Een dergelijk onderzoek dient zijn weerslag te vinden in een rapport. Onderzocht dient te worden de **rechtmatigheid** van het optreden van de Dienst. Het rapport bevat het oordeel van de commissie daarover. Het rapport kan ook aanbevelingen aan de Minister bevatten³.

Veiligheidsonderzoeken vormen een belangrijk onderdeel van het takenpakket van de Dienst. De impact ervan kan groot zijn voor de betrokkene, al helemaal indien een verklaring van geen bezwaar wordt geweigerd of ingetrokken. Dat is reden geweest om een onderzoek in te stellen naar de wijze waarop deze veiligheidsonderzoeken door de Dienst worden uitgevoerd.

In dat onderzoek wordt eerst stilgestaan bij het begrip ‘vertrouwensfunctie’ en de taak van de Dienst bij de aanwijzing ervan en het toezicht erop. Vertrouwensfuncties mogen slechts bekleed worden door personen die, met goed gevolg, een veiligheidsonderzoek hebben ondergaan. Dat is reden, vervolgens, te onderzoeken op welke wijze de Dienst die veiligheidsonderzoeken verricht.

De uitkomst van een veiligheidsonderzoek kan zijn een weigering om een verklaring van geen bezwaar te verstrekken of een reeds verstrekte verklaring van geen bezwaar in te trekken. Een dergelijke beslissing ligt vast in een beschikking. Onderzocht wordt daarom op welke wijze de Dienst het proces om tot goede beschikkingen te komen heeft ingericht. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de vraag hoe wordt omgegaan met het informeren van de commissie van toezicht en de rechter over de inhoud van geheime stukken.

Afgesloten wordt met conclusies en aanbevelingen.

¹ AB 2002 no.115 zoals gewijzigd in AB 2021 no. 29

² Artikel 22 lid 1 aanhef en sub a Lv VDA. Met ‘de Dienst’ is bedoeld de Veiligheidsdienst Aruba (VDA). Zie artikel 1 jo artikel 2 Lv VDA

³ Artikel 23a lid 1 en lid 4 Lv VDA. De Minister is de minister belast met algemene zaken (artikel 1 Lv VDA).

04 Procedure

In haar vergadering van 27 oktober 2023 heeft de commissie besloten een onderzoek in te stellen bij de Dienst naar de wijze waarop de Dienst invulling geeft aan haar wettelijke taak tot het verrichten van veiligheidsonderzoeken. De door de commissie in die vergadering vastgestelde onderzoeksopdracht is als **bijlage A** bij dit rapport gevoegd.

De commissie heeft het voornemen tot het uitvoeren van dit onderzoek bij brief van 22 februari 2024 meegedeeld aan de ministers⁴. Hoewel de wet formele kennisgeving van het voorgenomen onderzoek aan het Hoofd VDA (verder: het Hoofd) niet voorschrijft, is daarvan bij brief van dezelfde datum ook aan hem mededeling gedaan.

Op 9 september 2024 heeft de voorzitter van de commissie (verder: de voorzitter) aan de Dienst doen toekomen een plan van aanpak. Dat plan bevatte 17 verzoeken tot het aanleveren van informatie. Het plan van aanpak is als **bijlage B** aan dit rapport gehecht.

Ter uitvoering van dit plan van aanpak is door de Dienst op 21 oktober 2024 een nota (met bijlagen) aangeleverd waarin over alle 17 gedane verzoeken wordt gerapporteerd. Aanvullend is nog aangeleverd een opgave van het aantal veiligheidsonderzoeken voor de Kustwacht.⁵

De voorzitter en de vicevoorzitter hebben in de periode van 21 tot en met 25 oktober 2024 ten kantore van de Dienst interviews gehouden met het Hoofd alsmede een groot aantal medewerkers van alle relevante taakgebieden. Ook zijn onderzocht alle dossiers in de onderzoeksperiode waarin sprake is geweest van een intrekking of weigering van een verklaring van geen bezwaar.

Het concept van dit rapport is op 29 januari 2025 aangeboden aan de Minister voor het geven van een reactie⁶. Reactie is binnen de reactietermijn⁷ niet verkregen. Voor dat geval is het rapport in de vergadering van de commissie van 27 januari 2025 vastgesteld conform het aan de Minister gezonden concept-rapport.

⁴ Dat zijn de minister belast met algemene zaken en de minister belast met justitiële aangelegenheden'. Zie artikel 23 lid 1 jo artikel 1 Lv VDA

⁵ Deze stukken bevatten voor een groot deel privacygevoelige informatie en worden daarom niet aangehecht aan dit rapport.

⁶ Artikel 23a lid 1 Lv VDA

⁷ Deze bedraagt zes weken (artikel 23a lid 3 Lv VDA). Verlenging met eenmaal ten hoogste vier weken is mogelijk, maar daarom is niet verzocht door de Minister.

05 Onderzoeksopdracht en opzet onderzoek

a. Onderzoeksopdracht

Om een oordeel te kunnen vellen over de rechtmatigheid van de uitoefening van de bevoegdheid veiligheidsonderzoeken uit te voeren zijn de onderzoeksvragen geformuleerd die in de Onderzoeksopdracht (bijlage A) zijn opgenomen. Kort samengevat houdt die onderzoeksopdracht het volgende in.

Om een vertrouwensfunctie te mogen vervullen is noodzakelijk een door de Dienst verricht veiligheidsonderzoek en een op basis daarvan afgegeven verklaring van geen bezwaar. Een dergelijk onderzoek treedt in de persoonlijke levenssfeer van onderzochten, referenten en informanten. De commissie wil onderzoeken of de Dienst de bescherming van die persoonlijke levenssfeer rechtmatig vormgeeft. Daarnaast is voorwerp van onderzoek hoe de Dienst overigens, rechtmatig, inhoud geeft aan haar taak veiligheidsonderzoeken uit te voeren. Het onderzoek beslaat de **periode van 1 januari 2019 tot en met 30 juni 2024**.

b. Opzet onderzoek

De onderzoeksopdracht is uitgewerkt in het al genoemde plan van aanpak. De diverse onderdelen daarvan zullen hierna aan de orde komen.

De commissie heeft tot taak een oordeel te geven over ‘de rechtmatigheid van het optreden van de Dienst’.⁸ Beschikkingen tot afgifte, weigering of intrekking van een verklaring van geen bezwaar worden, formeel, gegeven door de Minister. Feitelijk gebeurt dat weliswaar door de Dienst, als daartoe door de Minister gemachtigde, maar het is de Minister die (uiteindelijk) beschikt. De commissie heeft niet de bevoegdheid te oordelen over de rechtmatigheid van het optreden van de Minister. Dat betekent dat de commissie niet de bevoegdheid heeft te oordelen of de door de Minister afgegeven beschikkingen rechtmatig zijn. Dat oordeel is aan de rechter indien beroep tegen een beschikking wordt ingesteld.

Waar het betreft de in elk individueel geval gegeven beschikking tot afgifte, weigering of intrekking van een verklaring van geen bezwaar zal de commissie dus, indien daarvoor al feitelijk aanleiding zou bestaan, niet kunnen komen tot het oordeel dat die beschikking onrechtmatig is.

Omdat de kans op onrechtmatige beschikkingen toeneemt indien de organisatie van de Dienst niet op orde is bij de voorbereiding van die beschikkingen, heeft de commissie onderzocht of reden aanwezig is de Minister aanbevelingen te doen waar het betreft die organisatie. Die bevoegdheid heeft de commissie wél.⁹

⁸ Artikel 23a lid 2 Lv VDA

⁹ Zie voetnoot 3

06 Het wettelijk kader

a. De Arubaanse Staatsregeling

Artikel 1.16 van de Staatsregeling van Aruba¹⁰ bepaalt dat eenieder, behoudens bij landsverordening te stellen beperkingen, recht heeft op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer.

b. De Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba

In paragraaf 4 van de Lv VDA is het onderwerp ‘Veiligheidsonderzoeken’ geregeld. Samengevat komt die regeling op het volgende neer.

Bij landsbesluit¹¹ worden vertrouwensfuncties aangewezen. Het is verboden een persoon onvoorwaardelijk met een vertrouwensfunctie te belasten tenzij de Minister, op grond van een tevoren door de Dienst uitgevoerd veiligheidsonderzoek, een verklaring van geen bezwaar heeft afgegeven.

De Minister heeft de bevoegdheid afgifte van een verklaring van geen bezwaar te weigeren indien onvoldoende waarborgen aanwezig zijn dat de betrokkene onder alle omstandigheden de uit de vertrouwensfunctie voortvloeiende plichten getrouwelijk zal volbrengen. Ook kan afgifte worden geweigerd indien het veiligheidsonderzoek onvoldoende gegevens heeft kunnen opleveren om daarover een oordeel te geven.

Een verleende verklaring van geen bezwaar kan worden ingetrokken indien de Minister is gebleken dat onvoldoende waarborgen aanwezig zijn dat de betrokkene onder alle omstandigheden de uit de vertrouwensfunctie voortvloeiende plichten getrouwelijk zal volbrengen.

Tegen de weigering een verklaring van geen bezwaar af te geven én tegen de intrekking van een verklaring van geen bezwaar kan de betrokkene bezwaar maken bij de commissie. Tegen de door de Minister gegeven beschikking op bezwaar kan een belanghebbende beroep instellen bij de bestuursrechter.

Ten aanzien van personen die een vertrouwensfunctie vervullen kan de Minister elke vijf jaar (of, als de omstandigheden daartoe aanleiding geven: incidenteel) een hernieuwd veiligheidsonderzoek doen instellen.

c. Het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken met bijlage

In het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken¹² is bepaald dat als vertrouwensfuncties worden aangemerkt de functies die zijn opgenomen in de bijlage. Van die aanwijzing wordt mededeling gedaan aan de werkgever die het aangaat. Telkens binnen vijf jaren na aanwijzing van een functie als vertrouwensfunctie moet door het Hoofd

¹⁰ AB 1997 no. GT 1

¹¹ Zie hierna: het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken

¹² AB 2006 no. 14

(van de Dienst) worden gezien of die aanwijzing gehandhaafd moet blijven. De werkgever dient een persoon die belast is met een vertrouwensfunctie aan te melden bij het Hoofd. Na aanmelding stelt de Dienst een veiligheidsonderzoek in. Binnen acht weken daarna (of, als sprake is van bijzondere omstandigheden, binnen drie maanden daarna) beslist de Minister over het afgeven van een verklaring van geen bezwaar.

De bijlage als genoemd bevat een opsomming van vertrouwensfuncties.

d. De Beleidsregels veiligheidsonderzoeken

Voor het afgeven, weigeren of intrekken van een verklaring van geen bezwaar zijn beleidsregels geformuleerd in de Beleidsregels veiligheidsonderzoeken.¹³

Bepaald is dat veiligheidsonderzoeken worden uitgevoerd op niveau A, B of C.

Bij weigering of intrekking van een verklaring van geen bezwaar geldt voor de betrokkene een beoordelingsperiode van tien jaar. Die kan worden verkort tot acht jaar indien betrokkene gedurende een periode van langer dan zes maanden aaneengesloten heeft verbleven in een land met de veiligheidsdienst waarvan VDA geen samenwerkingsrelatie heeft.

Omschreven zijn de justitiële gegevens waarop acht mag worden geslagen en de persoonlijke omstandigheden die van belang kunnen zijn.

¹³ Landscourant van Aruba, jaargang 2019, editie no. 6, p. 9

07 Evaluatie vertrouwensfuncties

a. Inleiding

Een veiligheidsonderzoek is een inbreuk op de in de Staatsregeling van Aruba neergelegde waarborg van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer. Een dergelijk onderzoek dringt daarin immers, mede afhankelijk van het niveau van dat onderzoek, diep tot zeer diep door.

De Lv VDA¹⁴ bevat de in de Staatsregeling van Aruba mogelijk gemaakte beperking van de eerbiediging van die persoonlijke levenssfeer. De werkzaamheden van de Dienst omvatten namelijk, zo is daarin bepaald, het verrichten van veiligheidsonderzoeken ten aanzien van bij landsbesluit¹⁵ aan te wijzen vertrouwensfuncties.

In artikel 2 lid 1 van het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken staat dat vertrouwensfuncties zijn de functies genoemd in de bijlage bij dat landsbesluit. In artikel 3 van dat Landsbesluit staat dat een werkgever, desgevraagd, aan het Hoofd alle inlichtingen moet geven over de inrichting van zijn organisatie die nodig zijn voor de beoordeling of en in welke mate de wijze van vervulling van een functie een gevaar of een risico kan vormen voor het voortbestaan van de democratische rechtsorde, de integriteit van het openbaar bestuur of de veiligheid en andere vitale belangen van Aruba.

b. Het begrip ‘vertrouwensfunctie’

Deze omschrijving van de inlichtingenplicht van de werkgever sluit aan bij de definitie die artikel 1 Lv VDA geeft van het begrip ‘vertrouwensfunctie’: “een functie bij het Land of elders in Aruba, waarvan de wijze van vervulling een gevaar of een risico kan vormen voor het voortbestaan van de democratische rechtsorde, de integriteit van het openbaar bestuur of de veiligheid en andere vitale belangen van Aruba.”

In de Lv VDA noch in het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken is verder uitgewerkt op welke wijze moet worden vastgesteld of een functie een vertrouwensfunctie is.

Voor de Dienst is dat aanleiding geweest om een interne leidraad te ontwikkelen waarin aanwijzingsgronden voor een vertrouwensfunctie staan. De leidraad verkeert nog in de conceptfase, maar bevat niettemin de criteria op basis waarvan de Dienst in de onderzoeksperiode heeft getoetst of aangemelde en bestaande vertrouwensfuncties dat predicaat inderdaad verdienen.

De aanwijzingsgronden houden in dat een functie wordt aangewezen als een vertrouwensfunctie indien:

- in de functie structureel wordt gewerkt met staatsgeheimen (democratische rechtsorde);

¹⁴ Artikel 3 lid 2 aanhef en sub b Lv VDA

¹⁵ Artikel 15 lid 1 Lv VDA

- integriteitsschendingen door de functionaris de staatsveiligheid schade kunnen toebrengen (integriteit);
- de functie van vitaal belang is voor de instandhouding van het maatschappelijk leven (vitaal belang).

c. Beoordeling criteria

De genoemde criteria zijn in (het concept van) de leidraad verder uitgewerkt. De criteria en de uitwerking ervan passen in het door de wetgever gegeven kader. Dat kader is, kort gezegd, de staatsveiligheid van Aruba. Het hanteren van de leidraad bij de beoordeling van de vraag of een functie als vertrouwensfunctie kwalificeert is dan ook rechtmatig.

Hierna zal nog worden onderzocht of in de uitgevoerde veiligheidsonderzoeken getoetst is of de aanvraag voor dat onderzoek betrekking heeft op een vertrouwensfunctie.

d. Handhaving

De taken van de Dienst zijn in artikel 3 Lv VDA vastgelegd. Kort gezegd gaat het dan om:

- a. staatsveiligheidsonderzoeken
- b. veiligheidsonderzoeken
- c. bevorderen van maatregelen ten behoeve van a;
- d. dreigings- en risicoanalyses.

In de praktijk spreekt men van de a-taak, de b-taak, de c-taak en de d-taak. De commissie volgt die terminologie.

In de interne Handleiding veiligheidsonderzoeken (waarover hierna meer) is vastgelegd dat het tot de c-taak van de Dienst behoort de Minister te adviseren over het al dan niet aanwijzen van een functie als vertrouwensfunctie. Daarnaast geldt dat de Dienst het tot haar taak rekent periodiek en incidenteel te evalueren of een vertrouwensfunctie nog steeds als zodanig moet worden aangemerkt.

Uit de gehouden interviews is de commissie gebleken dat de medewerkers van de c-taak intensief overleg voeren met de betrokken bedrijven en organisaties over de inrichting van hun beveiligingsplan en de noodzaak van aanwijzing van vertrouwensfuncties. De c-taak deelt bevindingen op dat punt met de b-taak en vormt aldus, zoals een medewerker het uitdrukte, ‘de ogen en oren’ van die b-taak.

Ondanks dit intensieve overleg is van een systematische en structurele (her)beoordeling van beveiligingsplannen en vertrouwensfuncties echter geen sprake. In het verlengde daarvan geldt dat de bijlage bij het Landsbesluit vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken al sedert jaar en dag ongewijzigd is. Dat brengt het gevaar mee dat:

- daarop functies staan die niet meer voldoen aan de hiervoor genoemde aanwijzingsgronden voor een vertrouwensfunctie;
- daarop onvermeld zijn nieuwe functies die wel voldoen aan die criteria.

De Dienst onderkent deze gevaren en heeft intern een voorstel ontwikkeld om tot structurele bewaking van de actualiteit van genoemde bijlage te komen. Dat voorstel ligt nu bij het Hoofd. Indien deze het accordeert zal intern een plan van aanpak moeten worden gemaakt. Te voorzien is dat de Dienst binnen de geldende budgettaire grenzen een structurele aanpak niet zal kunnen realiseren.

Indien een veiligheidsonderzoek wordt uitgevoerd met betrekking tot een functie die, getoetst aan de aanwijzingsgronden en daarmee aan de wet, niet als vertrouwensfunctie kan gelden, is sprake van een onrechtmatige inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene. Bovendien: indien functies niet zijn aangemerkt als vertrouwensfunctie hoewel deze dat materieel bezien wel zijn, wordt het belang van de staatsveiligheid van Aruba geschonden. Het is, gegeven deze belangen, de taak van de Minister (bij wie de aanwijzing van vertrouwensfuncties is belegd) ervoor te zorgen dat de lijst van vertrouwensfuncties altijd actueel is. Om deze reden wordt aanbevolen (aan de Minister) de Dienst te faciliteren bij de structurele (her)beoordeling van vertrouwensfuncties (**aanbeveling A**).

Aanbeveling A

De aanbeveling aan de Minister is de Dienst te faciliteren bij de structurele (her)beoordeling van vertrouwensfuncties.

e. Beveiligd gebied

Niet onvermeld mag blijven dat de Dienst bij de (her)evaluatie van vertrouwensfuncties sterk afhankelijk is van de organisaties waarin vertrouwensfuncties aanwezig zijn of zouden moeten zijn.

Als voorbeeld kan worden genoemd het feit dat in de bijlage bij het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken als vertrouwensfunctie zijn aangewezen “alle functies die worden uitgeoefend binnen het beveiligde gebied van een bedrijf dat een of meer communicatiediensten levert”. Dat zijn dus bedrijven als Setar en Digicel.

Wie bepaalt echter wat het beveiligd gebied is binnen die bedrijven? Aan de Dienst (of: de Minister) is geen aanwijzingsbevoegdheid toegekend. De praktijk is daarom dat de Dienst, ter uitvoering van de beveiligingsbevorderende c-taak, voortdurend in overleg is met de betrokken organisaties om hen te adviseren over het opstellen/aanpassen van een beveiligingsplan, waarvan de aanwijzing van een beveiligd gebied onderdeel is en moet zijn. De uiteindelijke vaststelling van het beveiligingsplan (en daarmee dus ook het beveiligd gebied) is echter aan de betrokken organisatie.

Uit een oogpunt van staatsveiligheid is het onwenselijk dat organisaties zelf, al dan niet na overleg met de Dienst, bepalen of een beveiligd gebied wordt aangewezen en, zo ja, welke de omvang daarvan is. Dat is ook onwenselijk vanuit het oogpunt van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van werknemers van die bedrijven. Hun belang is immers niet te worden onderworpen aan een veiligheidsonderzoek indien dat niet noodzakelijk is. Wenselijk

zou daarom zijn dit aspect van de huidige regelgeving aan een evaluatie te onderwerpen. Dat wordt daarom aanbevolen aan de Minister (**aanbeveling B**).

In de door de commissie eerder uitgevoerde onderzoeken “Onderschepping van telecommunicatie”¹⁶ en “Naleving”¹⁷ is het zojuist genoemde probleem ook al gesignaleerd. In het bijzonder werd toen de aandacht gevestigd op de vertrouwenspersoon bij telecommunicatiebedrijven. Naar de aard van het werk beoordeeld is sprake van een vertrouwensfunctie, maar bij gebreke van een toereikend beveiligingsplan en dus de afwezigheid van een aangewezen beveiligd gebied valt die functie niet onder de omschrijving die in voornoemd citaat is gehanteerd. De commissie heeft, in het rapport Naleving, daarom al de aanbeveling (aan de Minister) gedaan de functie van vertrouwenspersoon bij telecommunicatiebedrijven uitdrukkelijk aan te wijzen als vertrouwensfunctie. Die aanbeveling wordt herhaald (**aanbeveling C**). Er is, zo wordt hierbij opgemerkt, geen reden met die aanwijzing te wachten op de uitkomst van de als aanbeveling B geadviseerde evaluatie van de regelgeving.

Aanbeveling B

De aanbeveling aan de Minister is de regelgeving ten aanzien van het beveiligd gebied te evalueren.

Aanbeveling C

De aanbeveling aan de Minister is de functie van vertrouwenspersoon bij telecommunicatiebedrijven uitdrukkelijk aan te wijzen als vertrouwensfunctie in de bijlage bij het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken.

f. Veiligheidsniveau

Indien een veiligheidsonderzoek moet worden uitgevoerd rijst de vraag welke diepgang dat onderzoek moet hebben. Dat is niet bij wet geregeld. Om die reden heeft de Dienst zelf de noodzakelijke diepgang vertaald in drie categorieën. Indelingscriteria zijn de zwaarte van de functie en het niveau van geclassificeerde informatie waarmee de functionaris binnen de functie in aanraking komt. Dat heeft geleid tot de volgende indeling:

A-categorie: mogelijk is *grote schade* aan de veiligheid van de Staat;

B-categorie: mogelijk is *schade* aan de veiligheid van de Staat;

C-categorie: mogelijk is *weinig schade* aan de veiligheid van de Staat.

¹⁶ Rapport nr 2 van 9 mei 2011, p. 10

¹⁷ Rapport nr. 6 van 6 maart 2023, p. 11

De cijfers laten zien dat overwegend sprake is van C-onderzoeken, in beperkte mate van B-onderzoeken en weinig van A-onderzoeken (2024: tot en met 30 juni):

Aantal afgegeven VGB's	2019	2020	2021	2022	2023	2024
A	16	17	24	24	16	5
B	120	195	122	182	95	68
C	653	352	520	853	948	423
Totaal	789	564	666	1059	1059	496

In de interne 'Handleiding Veiligheidsonderzoeken B-taak' (verder: de Handleiding) in combinatie met de interne 'Leidraad ter zake veiligheidsonderzoeken bij vertrouwensfuncties met een laag risico voor de staatsveiligheid' en de Beleidsregels Veiligheidsonderzoeken¹⁸ is uitgewerkt op welke wijze beoordeeld moet worden welk veiligheidsniveau van toepassing is op een vertrouwensfunctie.

De genoemde indeling (A-, B- en C-categorie) en de uitwerking ervan in de genoemde stukken passen in het door de wetgever voor vertrouwensfuncties gegeven kader. Dat kader is, zoals hiervoor reeds opgemerkt, de staatsveiligheid van Aruba en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Het hanteren van de Handleiding en de genoemde Leidraad bij de beoordeling van de vraag op welk niveau een veiligheidsonderzoek moet worden uitgevoerd is dan ook rechtmatig.

¹⁸ Artikel 3

08 Toetsing vertrouwensfuncties en veiligheidsniveau

a. Inleiding

De commissie heeft haar dossieronderzoek op de eerste plaats gericht op alle zaken¹⁹ waarin (in de onderzoeksperiode) een verklaring van geen bezwaar is geweigerd of ingetrokken. De impact van een weigering of intrekking kan groot zijn, bijvoorbeeld omdat de betrokkene de geambieerde functie dan niet (meer) kan vervullen, een andere functie niet voorhanden is en betrokkene daardoor geen inkomen (meer) heeft. Om die reden heeft de commissie het onderzoek op dit onderdeel beperkt tot juist deze categorie. Signalen dat bij afgegeven verklaringen van geen bezwaar sprake is geweest van situaties waarin de functie in kwestie geen vertrouwensfunctie was of het veiligheidsniveau ervan onnodig zwaar is gewaardeerd, hebben de commissie niet bereikt. Daarbij komt dat uit de gehouden interviews in combinatie met het procesformulier dat de medewerkers hanteren om een veiligheidsonderzoek uit te voeren gebleken is dat standaard getoetst wordt of van een vertrouwensfunctie sprake is en, zo ja, welk veiligheidsniveau daarbij hoort. Van dossieronderzoek ten aanzien van afgegeven verklaringen van geen bezwaar is daarom afgezien.

Daarnaast heeft de commissie een drietal categorieën van (vertrouwens)functies specifiek onderzocht: Kustwacht, Koninklijke Marechaussee en Pre Clearance United States. Aandacht is in dit verband ook nog besteed aan zogenoemde ‘due diligenceverzoeken’.

b. Geweigerde en ingetrokken verklaring van geen bezwaar

In de zaken waarin sprake was van weigering of intrekking van een verklaring van geen bezwaar is telkens gebleken dat de dienst onderzocht heeft of het om een vertrouwensfunctie ging en welk veiligheidsniveau (A, B of C) het onderzoek moest hebben. Niet is gebleken dat een functie ten onrechte (want in strijd met de bijlage bij het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken) is aangemerkt als een vertrouwensfunctie. Evenmin is gebleken dat het veiligheidsniveau onjuist (want in strijd met de eigen beleidsregels ter invulling van de wettelijke staatsveiligheidsnorm) is ingeschat. Van enige onrechtmatigheid op deze twee punten is dus geen sprake geweest.

c. Kustwacht

Aan de commissie is verstrekt een overzicht van door de Dienst verrichte veiligheidsonderzoeken ten aanzien van personeel van de Kustwacht in de periode van 2009 tot en met 2024. In totaal gaat het om een aantal van 96, waarvan 67 eerste onderzoeken en 29 herhaalonderzoeken. De meeste veiligheidsonderzoeken (35 eerste onderzoeken en 27 herhaalonderzoeken) vonden plaats in de door dit rapport bestreken onderzoeksperiode (1 januari 2019 tot en met 30 juni 2024).

¹⁹ Het betrof 20 zaken

De Kustwacht van Aruba is geregeld in de Landsverordening bijzondere rechtspositionele bepalingen Kustwachtpersoneel.²⁰ Artikel 5 van die landsverordening luidt aldus:

- “1. Niet in aanmerking voor de vervulling van een functie bij de Kustwacht komt degene ten aanzien van wie op basis van een onderzoek kan worden betwijfeld, of hij de uit zijn aanstelling als ambtenaar voortvloeiende ambtelijke plichten onder alle omstandigheden getrouwelijk zal volbrengen.
2. Indien de gedragingen van een ambtenaar aanleiding hebben gegeven voor een onderzoek, waaruit is gebleken, dat niet meer voldoende waarborg aanwezig is dat de betrokken ambtenaar zijn ambtelijke plichten onder alle omstandigheden getrouwelijk zal volbrengen, wordt zijn terbeschikkingstelling bij de Kustwacht beëindigd.
3. Bij of krachtens landsbesluit, houdende algemene maatregelen, worden nadere regels gesteld ten aanzien van het onderzoek, bedoeld in het eerste en tweede lid.”

Het genoemde landsbesluit is het Rechtspositiebesluit Kustwachtpersoneel.²¹ Dat landsbesluit bepaalt in artikel 13 dat de Minister iedere belanghebbende die voldoet aan de eerder gegeven voorschriften doet onderwerpen aan een veiligheidsonderzoek en dat het veiligheidsonderzoek wordt uitgevoerd door de Dienst.

Functies bij de Kustwacht zijn noch in de genoemde landsverordening, noch in het genoemde landsbesluit aangemerkt als vertrouwensfuncties. Ook in de bijlage bij het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken zijn de functies bij de Kustwacht niet aangewezen als vertrouwensfuncties.

In de Lv VDA (artikel 16 lid 1) is de Dienst belast met het uitvoeren van veiligheidsonderzoeken ten aanzien van vertrouwensfuncties. Nu de functies bij de Kustwacht niet als vertrouwensfunctie zijn aangewezen kan de Dienst aan dit artikel geen bevoegdheid ontleen om veiligheidsonderzoeken te doen bij Kustwachtpersoneel.

Hoewel het, wetstechnisch bezien, enigszins merkwaardig is dat de Dienst buiten de Lv VDA (en haar uitvoeringsregelingen) om taken en bevoegdheden heeft opgelegd gekregen, geldt dat de Landsverordening bijzondere rechtspositionele bepalingen Kustwachtpersoneel een dergelijke taak en bevoegdheid (in artikel 5 in verbinding met artikel 13 Rechtspositiebesluit Kustwachtpersoneel) uitdrukkelijk toedeelt: het uitvoeren van een (veiligheids)onderzoek bij Kustwachtpersoneel. De wijze waarop het veiligheidsonderzoek moet worden uitgevoerd is in artikel 13 Rechtspositiebesluit Kustwachtpersoneel omschreven. Geconstateerd kan worden dat die omschrijving zeer sterke gelijkenis vertoont met de omschrijving van de veiligheidsonderzoeken in het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken.

²⁰ Landsverordening van 9 maart 2000, houdende bijzondere regels inzake de rechtspositie van Arubaanse ambtenaren, werkzaam bij de Kustwacht voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten alsmede voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, AB 2000 no. 16 zoals gewijzigd in AB 2012 no. 54 (inwtr AB 2013 no. 15)

²¹ Landsbesluit houdende algemene maatregelen, van 10 juni 2002 ter uitvoering van diverse artikelen van de Landsverordening materieel ambtenarenrecht (AB 1989 no. GT 37) en de Landsverordening bijzondere rechtspositionele bepalingen Kustwachtpersoneel (AB 2000 no. 16) (Rechtspositiebesluit Kustwachtpersoneel)

De commissie trekt uit de tekst van artikel 5 van de genoemde landsverordening in samenhang met artikel 13 van het Rechtspositiebesluit Kustwachtpersoneel de conclusie dat het verrichten van een veiligheidsonderzoek bij Kustwachtpersoneel wettelijk gelegitimeerd is. Van onrechtmatig handelen van de Dienst ten aanzien van de 35 in de onderzoeksperiode uitgevoerde eerste veiligheidsonderzoeken is dus geen sprake.

Voor de herhaalveiligheidsonderzoeken (27 in de onderzoeksperiode) ligt dat anders. Het voorschrift van artikel 5 Landsverordening bijzondere rechtspositionele bepalingen Kustwachtpersoneel is gericht op een eerste keuring ten behoeve van het vervullen van een functie. Wie lichamelijk en geestelijk geschikt is bevonden (zoals in artikel 12 van die landsverordening is bepaald) moet nog een veiligheidsonderzoek ondergaan om de functie te mogen vervullen. Niet is bepaald dat dit veiligheidsonderzoek periodiek moet worden herhaald. Dat is dus anders dan bij vertrouwensfuncties; ten aanzien daarvan is voorzien in een periodiek (vijf jaarlijks) herhaalonderzoek.²²

Voor deze herhaalonderzoeken bij personeel van de Kustwacht bood de wet dus geen basis. Het verrichten van die herhaalonderzoeken was daardoor onrechtmatig.

Opmerking verdient nog dat artikel 5 lid 2 van de Landsverordening bijzondere rechtspositionele bepalingen Kustwachtpersoneel wel mogelijk maakt, kort weergegeven, een onderzoek in te stellen als concrete gedragingen van een ambtenaar daartoe aanleiding geven. Die situatie deed zich echter in geen van de 27 genoemde gevallen voor. Bovendien is niet vermeld dat in dat geval het onderzoek een veiligheidsonderzoek door de Dienst moet zijn.

Resumerend:

- het instellen van de 35 eerste veiligheidsonderzoeken bij Kustwachtpersoneel was rechtmatig;
- het instellen van de 27 herhaalveiligheidsonderzoeken was onrechtmatig.

d. Koninklijke Marechaussee

Op 24 februari 2021 ondertekenden Nederland en, onder andere, Aruba het Protocol over de versterking grenstoezicht in de Caribische landen van het Koninkrijk.²³ Ter uitvoering van dat protocol wordt personeel van de Koninklijke Marechaussee ingezet binnen het beveiligd gebied van de luchthaven.

Alle functies binnen dat beveiligd gebied zijn aangemerkt als vertrouwensfuncties.²⁴ Voor het vervullen van die functie is dus een verklaring van geen bezwaar nodig.

Geconstateerd is dat het personeel van de Koninklijke Marechaussee dat binnen het beveiligd gebied van de luchthaven werkzaam is bij de Dienst werd aangemeld voor het verkrijgen van

²² Artikel 17 lid 1 Lv VDA.

²³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/02/18/tk-bijlage-protocol-versterking-grenstoezicht>

²⁴ Zie de bijlage bij het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken

een verklaring van geen bezwaar en dat die verklaring van geen bezwaar in alle gevallen is afgegeven. Van enige onrechtmatigheid in het optreden van de Dienst is dus geen sprake.

De situatie is niettemin wel ongemakkelijk. Het bedoelde personeel beschikt, bij inzet in Aruba, reeds over een in Nederland afgegeven verklaring van geen bezwaar. Personeel en leiding daarvan voelen er om die reden weinig voor in Aruba nogmaals een volledig veiligheidsonderzoek te moeten doorlopen. De Nederlandse verklaring van geen bezwaar is in de wetgeving van Aruba niet erkend als gelijkwaardig aan een Arubaanse verklaring van geen bezwaar. Voorlopig hebben AIVD en de Dienst overeenstemming bereikt over een beperkte invulling van de Staat van Inlichtingen (SVI) waarmee een veiligheidsonderzoek gebruikelijk aanvangt. Het veiligheidsniveau dat een veiligheidsonderzoek moet hebben is altijd afhankelijk van de omstandigheden van het geval, te weten – zoals hiervoor reeds genoemd – de zwaarte van de functie en het niveau van geclassificeerde informatie waarmee de functionaris binnen de functie in aanraking komt. Op basis daarvan moet beoordeeld worden of deze functionaris voor deze functie in aanmerking kan komen. Tegen die achtergrond bezien heeft de Dienst beleidsvrijheid om af te wijken van haar standaardprocedures indien daartoe goede redenen aanwezig zijn. Van die vrijheid heeft de Dienst in de nu besproken situatie gebruik gemaakt en gebruik mogen maken omdat het personeel in kwestie al een veiligheidsonderzoek had ondergaan in Nederland.

Reeds in 2017 is een werkgroep ingesteld ‘Nivelleren van veiligheidsonderzoeken tussen de zusterdiensten’ met als doel: (i) werken aan eenduidige richtlijnen voor veiligheidsonderzoeken tussen de diensten en (ii) werken aan een voorstel voor de wettelijke grondslagen ter erkenning van elkaars verklaring van geen bezwaar. De commissie kan slechts erop aandringen dat de Arubaanse en Nederlandse veiligheidsdiensten elkaar weten te vinden, waarna de regelgeving op dit punt kan worden aangepast. Omdat partijen nog steeds met elkaar in gesprek zijn is een aanbeveling op dit onderdeel niet nodig.

e. Pre Clearance United States

Binnen het beveiligd gebied van de luchthaven zijn, specifiek ten behoeve van aankomst en vertrek van toestellen uit de Verenigde Staten van Amerika, (ook) actief medewerkers van de Amerikaanse Custom and Border Protection (US CBP). Ten aanzien van hen zijn geen veiligheidsonderzoeken uitgevoerd door de Dienst.

De inzet van genoemde medewerkers vindt plaats op basis van een tussen het Koninkrijk en de Verenigde Staten van Amerika gesloten verdrag.²⁵ In (artikel II van) dat verdrag is bepaald dat aan de Regering van de Verenigde Staten (in de praktijk: de US CBP-medewerkers) toestemming is verleend voor toegang tot en gebruik van de luchthaven en bijbehorende faciliteiten. Op basis hiervan is een deel van de luchthaven specifiek in gebruik gegeven aan de Regering van de Verenigde Staten. Een Arubaanse verklaring van geen bezwaar kan op grond van het Verdrag niet van het daar werkende personeel worden gevergd: dat personeel is

²⁵ Verdrag inzake samenwerking tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika betreffende toegang tot en gebruik van faciliteiten in de Nederlandse Antillen en Aruba voor drugsbestrijding vanuit de lucht, Trb 2000 nr. 34

immers, zonder enig voorbehoud, gerechtigd tot het gebruik van het aangewezen deel van de luchthaven en het daar verrichten van de in het Verdrag genoemde (drugsbestrijdings)taken.

Terecht heeft de Dienst dus geen veiligheidsonderzoeken uitgevoerd ten aanzien van dit US CBP-personeel.

f. Due diligenceverzoeken

In de onderzoeksperiode is de Dienst driemaal geconfronteerd met een verzoek van een minister om naslag te doen naar bepaalde personen (mogelijke investeerders, bedrijven of directeuren daarvan).

Een wettelijke bevoegdheid daarvoor ontbreekt. Dat heeft de commissie al uiteengezet in haar onderzoeksrapport nr. 3 (Verzameling van persoonsgegevens).²⁶ De Dienst heeft de betrokken ministers laten weten niet op het verzoek te kunnen ingaan en heeft dus juist gehandeld.

²⁶ Zie pagina's 11 en 12 van dat rapport

09 Werkwijze uitvoering veiligheidsonderzoeken

a. Inleiding

In het plan van aanpak zijn aan de Dienst diverse verzoeken²⁷ voorgelegd die betrekking hebben op de wijze waarop de Dienst concreet invulling geeft aan de uitvoering van veiligheidsonderzoeken.

De Dienst heeft die werkwijze, onder overlegging van talrijke documenten, toegelicht.

b. Beoordeling

Uit die toelichting en de overgelegde documenten blijkt dat de medewerkers van de Dienst, die belast zijn met de uitvoering van veiligheidsonderzoeken, werken op basis van een, per veiligheidsniveau, verschillend procesformulier. Die procesformulieren zijn de vrucht van een analyse van de toepasselijke regelgeving. Dat laatste moet ruim worden opgevat. Het gaat niet slechts om wetgeving (landsverordeningen en landsbesluiten), maar ook om toepasselijke verdragen, richtlijnen, leidraden, beleidsnota's, besluitenlijsten en beslissingen van het Hoofd. Deze opsomming is uitgebreid maar niet als uitputtend bedoeld. De commissie duidt deze regelgeving aan als bronmateriaal.

Zoals reeds vermeld zijn onderzocht alle zaken waarin een verklaring van geen bezwaar is geweigerd of ingetrokken. In die zaken is vastgesteld dat het onderzoek is verlopen conform het toepasselijke procesformulier en dat het procesformulier - en daarmee het onderzoek - zich heeft begeven binnen de door de toepasselijke regelgeving gestelde grenzen. De persoonlijke levenssfeer van betrokkene, informanten en referenten werd telkens gerespecteerd. De beoordeling van de betrouwbaarheid van verkregen informatie werd getoetst volgens de daarvoor intern bestaande methodiek.

Van onrechtmatigheid van of bij enig uitgevoerd en door de commissie onderzocht veiligheidsonderzoek is geen sprake geweest.

c. De Handleiding

Daarmee is op dit onderdeel echter nog niet alles gezegd.

De genoemde procesformulieren maken onderdeel uit van de hiervoor al genoemde Handleiding. De brondocumenten zijn daarin, deels, opgenomen. Daarnaast zijn die brondocumenten opgenomen in afzonderlijke fysieke of digitale files. Aldus is sprake van een versnipperde vindbaarheid van relevante brondocumenten. Mogelijke tegenstrijdigheden tussen brondocumenten en de gevolgen daarvan voor de inrichting van het veiligheidsonderzoek zijn niet in kaart gebracht. De Handleiding dateert uit 2006 en is sedertdien niet of nauwelijks aangepast aan nieuwe regelgeving. Ter vermijding van misverstand: de (daarin opgenomen) procesformulieren wel.

²⁷ Zie bijlage 2 bij dit rapport, verzoeken 6 tot en met 9

Van deze situatie kan niet gezegd worden dat deze onrechtmatig is. Waar de commissie zorgen over heeft, is de wijze waarop uiteindelijk de beschikkingen tot stand komen en de motivering daarvan. Goede beschikkingen eisen feitelijke onderbouwing alsmede een daarop én op analyse van alle toepasselijke regelgeving gebaseerde draagkrachtige motivering. Als die laatste ontbreekt dreigt een door de bestuursrechter vast te stellen onrechtmatigheid van de beschikking. Ook een onzorgvuldig tot stand gekomen of onvoldoende gemotiveerde beschikking kan immers als onrechtmatig worden gekwalificeerd.

De aanbeveling (D) aan de Dienst is daarom de Handleiding te updaten. Dat zal vooral inzet vergen van het team Veiligheidsonderzoeken, maar, zo is gebleken, dat is daartoe ten volle bereid. Van belang is dus dat het team ook de ruimte geboden wordt dit project op te pakken en dat het team gestimuleerd wordt verantwoordelijkheid daartoe te nemen.

Aanbeveling D

De Dienst wordt aanbevolen zorg te dragen voor het updaten van de Handleiding en te komen tot een eenduidige digitale handleiding waar alle medewerkers van het team op uniforme wijze mee kunnen werken en die gemakkelijk kan worden geüpdatet als er nieuwe regels worden vastgesteld.

d. De herhaalveiligheidsonderzoeken

In artikel 17 lid 1 Lv VDA is bepaald dat de Minister een hernieuwd veiligheidsonderzoek kan doen instellen. Dat kan hij elke vijf jaar doen of, indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven, incidenteel.

De Dienst rekent het tot haar taak de termijn van vijf jaar (voorheen, onder de oude Lv VDA: drie jaar) te bewaken. Voor incidenteel hernieuwd onderzoek is zij afhankelijk van meldingen of anderszins ter kennis van de Dienst gekomen informatie dat daartoe aanleiding bestaat. Door capaciteitsgebrek en onvoldoende technologische ondersteuning is niet haalbaar gebleken de termijn systematisch te bewaken.

Dat heeft de Dienst onderkend. Het beleid van de Dienst is nu om alle veiligheidsonderzoeken van na februari 2021 (in werking treden van de nieuwe Lv VDA²⁸) na vijf jaar te doen opvolgen door een hernieuwd veiligheidsonderzoek. Dat geldt uiteraard niet indien de functie niet langer een vertrouwensfunctie is en/of de functionaris de vertrouwensfunctie niet meer bekleedt. In dat laatste geval zal de opvolger zijn aangemeld voor een veiligheidsonderzoek. In gebruik is inmiddels genomen het systeem I2ID (Information to Intelligence Database). Binnen dat systeem is een termijnbewakingsfunctie te activeren. Nu de Dienst al doende is met de implementatie hiervan is een aanbeveling niet nodig.

²⁸ Deze vond plaats op 11 februari 2021, zie Afkondigingsblad Aruba 2021 no. 29

e. De staat van inlichtingen

Elk veiligheidsonderzoek wordt aangevraagd door middel van indiening van een staat van inlichtingen (SVI). Deze moet worden ingevuld door betrokkene en wordt na invulling in een sealbag bij de werkgever gedaan. Daarna wordt die sealbag opgehaald door de Dienst en ten kantore van de Dienst geopend. De administratie van de Dienst registreert de zaak en controleert de SVI op volledigheid.

In de helft (!) van de gevallen is de SVI onvolledig. Dat betekent dat deze terug gaat naar de werkgever en via deze naar de betrokkene. Dat levert vertraging op en het nodige extra werk voor de administratief medewerker van de Dienst.

Binnen de Dienst zijn inmiddels de handen op elkaar gekregen om te onderzoeken of de SVI voortaan digitaal kan worden ingediend. In het digitale formulier kunnen de nodige verplichte velden worden ingericht zodat indiening niet mogelijk is indien deze niet zijn ingevuld. Te verwachten is dat dan een veel groter deel van de SVI's dan nu het geval is na ontvangst meteen in onderzoek kan worden genomen. Dat geeft ook de administratief medewerker de ruimte om meer ondersteuning aan het team te bieden bij het daadwerkelijke onderzoek.

De commissie kan slechts haar steun uitspreken voor deze ontwikkeling omdat daardoor vertraging in de afhandeling kan worden voorkomen en het belang van de betrokkene daarmee is gediend. Uiteraard zal wel aandacht moeten worden geschonken aan de vraag of digitale indiening veilig kan geschieden en of via die weg de authenticiteit van de SVI kan worden vastgesteld.

In een recente bezwaarprocedure werd geklaagd over de onduidelijkheid van de SVI. De betrokkene gaf aan dat de informatie die door de Dienst via andere kanalen was verkregen en is gebruikt voor de weigering van een verklaring van geen bezwaar, niet aan hem via de SVI was gevraagd. Vraag 16 van de SVI luidt: 'Zijn er omstandigheden en/of bijzonderheden die voor de vervulling van de vertrouwensfunctie relevant zijn en niet in de vorige vragen aan de orde zijn geweest, zoals verslaving, aanzienlijke financiële problemen e.d. die u kwetsbaar maken voor bijvoorbeeld chantage en/of manipulatie.'

De commissie geeft de Dienst in overweging te bezien of de vraagstelling nog wat concreter kan worden gemaakt. Doel is de betrokkene zoveel als redelijkerwijs mogelijk is inzicht te verschaffen in de aard van de informatie die de Dienst nodig heeft om een verzoek tot afgifte van een verklaring van geen bezwaar te kunnen beoordelen.

10 De beschikkingen

a. Inleiding

Indien en zodra een veiligheidsonderzoek is afgerond moet het resultaat ervan worden neergelegd in een beschikking. Zoals uit de hiervoor opgenomen cijfers blijkt, zijn in de onderzoeksperiode 4.633 verklaringen van geen bezwaar afgegeven. Afgifte van een verklaring van geen bezwaar geschiedt in een eenvoudige brief, waarvan de kern slechts is dat een verklaring van geen bezwaar wordt afgegeven. Dat is toereikend en efficiënt.

In de onderzoeksperiode is sprake geweest van 20 ingetrokken en/of geweigerde verklaringen van geen bezwaar. Dan wordt een beschikking gemaakt conform een daarvoor intern gehanteerd model. Deze beschikkingen zijn alle zowel wat betreft de wijze van totstandkoming als inhoudelijk door de commissie onderzocht. Een aantal beschikkingen was bij de commissie reeds bekend omdat deze voorwerp zijn geweest van een bezwaarprocedure. Het is deze categorie van 20 ingetrokken en/of geweigerde verklaringen van geen bezwaar waarop hierna wordt ingezoomd.

b. Het werkproces

Het maken van goede beschikkingen is van groot belang, omdat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene door een weigering en/of intrekking ernstig geraakt wordt. Een ondeugdelijke motivering ervan kan bovendien leiden tot het door de rechter uitgesproken oordeel dat die beschikking onrechtmatig is. Dat brengt mee dat de Dienst het interne werkproces zodanig op orde moet hebben dat de kans op een dergelijk resultaat zo gering mogelijk is. Daar doet niet aan af dat de bestuursrechter de bevoegdheid heeft de rechtsgevolgen van een weigering of intrekking in stand te laten op basis van een in de rechterlijke fase verbeterde motivering. Dat kan geen vrijbrief zijn voor enig overheidsorgaan de inspanning om van meet af aan tot een goede motivering te komen achterwege te laten.

Voorheen, dat wil zeggen tot 2015, was het maken van beschikkingen belegd bij de juridische afdeling van de Dienst. Daarna is het maken ervan overgegaan naar de ‘bewerker’. Dat is de medewerker die het veiligheidsonderzoek doet. De taak van de juridische afdeling werd beperkt tot het toetsen van de door de bewerker aangeleverde concept-beschikking.

De 20 onderzochte beschikkingen én de met de medewerkers van het team veiligheidsonderzoeken gehouden interviews laten, naar het oordeel van de commissie, zien dat dit een ongelukkige keuze is geweest.

Voorop staat dat het maken van beschikkingen een vak is. Telkens weer zal een beschikking, in het belang van de betrokkene en het Land, zo moeten worden opgezet dat de betrokkene vanwege de impact op zijn persoonlijke levenssfeer de redenering van de Dienst kan volgen en dat de kans dat deze uiteindelijk bij de rechter sneuvelt zo gering mogelijk is. Dat vergt niet slechts specialistische kennis van doel, werkwijze en organisatie van VDA, maar ook kennis van het bestuursrecht en de jurisprudentie. Het vergt ook analytische vaardigheid en

het vermogen in een dragende motivering de essentie van de zaak te verwoorden. Tot slot is ervaring van belang.

De medewerkers van het team veiligheidsonderzoeken zijn gespecialiseerd in het verzamelen van het nodige feitenmateriaal en de beoordeling van de betrouwbaarheid daarvan. Zij zijn niet juridisch geschoold, afgezien van een summiere interne cursus door de juridische afdeling van de Dienst. Afgezet tegen het totale aantal beschikkingen is het aandeel weigeringen/intrekkingen zeer gering. De medewerkers doen daarmee dus ook niet of nauwelijks ervaring op. Het maken van een concept-beschikking kost hen daarom bovenmatig veel tijd. Zij voelen zich dan ook, begrijpelijk, ongemakkelijk bij dit deel van hun takenpakket.

De voor het maken van beschikkingen vereiste kennis, kunde en ervaring is aanwezig of kan worden verkregen bij de juridische afdeling van VDA. Indien alle beschikkingen door die afdeling - op basis van volledige bestudering en kennis van de file - worden gemaakt wordt daardoor ook ervaring opgedaan. Daar hoort het maken van die beschikkingen dan ook thuis. Als argument tegen het beleggen van het maken van beschikkingen bij de juridische afdeling heeft de commissie gehoord dat er in dat geval niemand is die de door de juridische afdeling gemaakte beschikking zou 'toetsen'. Dat argument is niet valide omdat iedere beschikking door het Hoofd en/of diens plaatsvervanger wordt beoordeeld op juistheid, logica, begrijpelijkheid en draagkracht van de motivering voordat deze door het Hoofd of diens plaatsvervanger wordt ondertekend en afgegeven aan de betrokkene.

De aanbeveling van de commissie is op grond van dit alles het maken van beschikkingen (weer) specifiek te beleggen bij de juridische afdeling en deze afdeling (numeriek) te versterken.

Zorgen zijn er bij de Dienst over mogelijke herinrichting van de overheidsorganisatie en het in dat kader mogelijk verdwijnen van (een deel van) de bij de Dienst aanwezige juridische afdeling. De commissie deelt die zorg. Ten aanzien van de beschikkingen is hiervoor uiteengezet waarom het maken daarvan belegd moet worden bij een specifiek aan de Dienst verbonden juridische afdeling. Maar ook overigens is het taakgebied van de Dienst zo specifiek en doen zich daarbij zo vaak en zo veel juridische problemen voor dat een aan de Dienst verbonden juridische afdeling noodzaak is.

Aanbeveling E

De Dienst wordt aanbevolen het maken van beschikkingen (weer) specifiek te beleggen bij de juridische afdeling en deze afdeling (numeriek) te versterken.

11 Samenwerkingsrelatie

a. Inleiding

Een van de weigeringsgronden voor het afgeven van een verklaring van geen bezwaar is dat het veiligheidsonderzoek onvoldoende gegevens heeft kunnen opleveren om te kunnen beoordelen of de betrokkene onder alle omstandigheden de uit de vertrouwensfunctie voortvloeiende plichten getrouwelijk zal volbrengen.²⁹ In de artikelen 4 en 5 van de Beleidsregels Veiligheidsonderzoeken is dat nader uitgewerkt. Uitgangspunt is dat voor de betrokkene een beoordelingsperiode wordt gehanteerd van tien jaar. Die periode kan worden verkort tot acht jaar indien betrokkene langer dan zes maanden aaneengesloten heeft verbleven in een land waar het voor de Dienst niet mogelijk is, wegens het ontbreken van een samenwerkingsrelatie op het gebied van veiligheidsonderzoeken, met de veiligheidsdienst van dat land informatie uit te wisselen.

Van de onderzochte weigeringsgronden tot afgifte van een verklaring van geen bezwaar kende een substantieel deel deze weigeringsgrond.

b. Beoordeling weigeringsgrond

Beleid van de Dienst is, sedert 2009, dat slechts wordt samengewerkt met (de veiligheidsdienst van) landen indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

1. De dienst is voldoende democratisch ingebed en er is sprake van een langdurige samenwerkingsrelatie welke vastgelegd is in een verdrag/convenant;
2. Het land waarmee persoonsgegevens worden uitgewisseld geeft de vereiste prioriteit aan de mensenrechten;
3. Er kunnen geen vraagtekens worden gezet bij de professionaliteit, betrouwbaarheid en inbedding van de veiligheids- en/of inlichtingendienst in het desbetreffende land.³⁰

Intern heeft de Dienst zogenaamde ‘factsheets’ gemaakt. Daarin is, per (relevant³¹) land, getoetst of aan deze voorwaarden is voldaan.

Onderzoek van de zaken die de nu besproken weigeringsgrond kenden, liet zien dat terecht is overwogen dat geen samenwerkingsrelatie met (de veiligheidsdienst van) het land in kwestie bestond.

In een advies van 12 april 2019 (uitgebracht naar aanleiding van een door betrokkene ingediend bezwaar tegen de weigering tot afgifte van een verklaring van geen bezwaar) heeft de commissie al eens overwogen dat artikel 7 Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken zo moet worden uitgelegd dat op de Dienst de verplichting rust

²⁹ Artikel 16b lid 2 Lv VDA

³⁰ Zie rapport nr. 4 van de commissie d.d. 21 maart 2016, p. 19

³¹ Dat wil zeggen: een land waarmee feitelijk contacten worden onderhouden of moeten worden gelegd

“binnen de grenzen van het redelijke al datgene te doen wat nodig is om de voor een verantwoorde oordeelsvorming benodigde gegevens te verkrijgen.”

De Dienst zelf had dat voordien ook al tot uitgangspunt genomen. In de Handleiding staat immers:

“Indien echter een samenwerkingsrelatie ontbreekt, zal de VDA steeds moeten bezien of er andere mogelijkheden zijn om gegevens over de betrouwbaarheid van de desbetreffende persoon te verkrijgen zijn. Een enkele verwijzing naar het ontbreken van een samenwerkingsrelatie is volgens jurisprudentie onvoldoende. Er rust dus een inspanningsverplichting op de VDA om pogingen te ondernemen om elders gegevens te verkrijgen.”

In de onderzochte, op de nu besproken weigeringsgrond gestoelde, beschikkingen is slechts zeer beperkt aandacht geschonken aan deze inspanningsverplichting. Indien de onderliggende file al blijk gaf van het voldoen daaraan, vonden de resultaten daarvan niet hun weerslag in de beschikking. Uit de onderzochte files was ook niet duidelijk of en, zo ja, op welke wijze aan de inspanningsverplichting inhoud was gegeven. Interviews met de betrokken medewerkers lieten zien dat *concreet* beleid op dit punt er niet is en het hen dus aan houvast ontbreekt om de inspanningsverplichting *concreet* inhoud te geven.

Dat is aanleiding voor de commissie de Dienst aan te bevelen in de te updaten Handleiding uitdrukkelijk - en met concrete voorbeelden/suggesties – inhoud te geven aan deze inspanningsverplichting. Dat komt ook de uniformiteit van de werkwijze op dit punt ten goede.

Aanbeveling F

De Dienst wordt aanbevolen de Handleiding ook te updaten op het punt van de inspanningsverplichting.

12 Het informeren van de commissie in bezwaarprocedures en de rechter in beroepsprocedures

a. Inleiding

Indien sprake is van een weigering of intrekking van een verklaring van geen bezwaar treedt de commissie op als bezwaaradviescommissie.³² Toepasselijk is dan artikel 15 Landsverordening administratieve rechtspraak (Lar). Daarin is bepaald dat het bestuursorgaan (derhalve: de Dienst) het bezwaarschrift ‘en de daarop betrekking hebbende stukken’ in handen stelt van de commissie. Ingevolge artikel 33 van de Lar verstrekt het bestuursorgaan (derhalve: de Dienst) in geval van beroep op de rechter ‘alle inlichtingen en documenten die het voor de voorbereiding van de zaak nodig acht’. Algemeen uitgangspunt is dus dat de Dienst alle op de zaak betrekking hebbende stukken aan de commissie en de rechter moet overleggen.

b. Strijd met algemeen uitgangspunt

In een aantal van de door de commissie onderzochte zaken is het tot een bezwaarprocedure gekomen. In een enkel geval is een beroepsprocedure bij de rechter gevolgd. Twee daarvan waren ten tijde van het door de commissie uitgevoerde onderzoek nog aanhangig bij het Gerecht.

Vergelijking van de door de Dienst aangelegde files met de stukken die aan de commissie in de bezwaarprocedure zijn overgelegd heeft getoond dat de Dienst slechts een zeer beperkt deel van de beschikbare stukken in de bezwaarprocedures heeft overgelegd. Daarmee voldoet de Dienst dus niet aan het zojuist genoemde algemeen uitgangspunt. De oorzaak daarvan is, zo bleek uit de gehouden interviews, onvoldoende bewustheid van de wettelijke verplichting en noodzaak alle op de zaak betrekking hebbende stukken over te leggen.

In de twee ten tijde van het onderzoek door de commissie aanhangige beroepsprocedures diende nog verstrekking van stukken aan het Gerecht plaats te vinden. Het onderzoek van de commissie heeft in die zaken al wel ertoe geleid dat de Dienst doordrongen is van het algemeen uitgangspunt dat alle op de zaak betrekking hebbende stukken aan de rechter moeten worden verstrekt. De verwachting is daarom gerechtvaardigd dat in die zaken conform dat algemeen uitgangspunt zal worden gehandeld.

c. Geheime stukken 1

De aard van veiligheidsonderzoeken kan meebrengen dat, bijvoorbeeld vanuit het oogpunt van bescherming van de persoonlijke levenssfeer of classificatie van verkregen documenten, kennisneming van bepaalde stukken aan betrokkene moet worden onthouden.

³² Artikel 18 lid 2 aanhef en sub a Lv VDA

In een recente zaak heeft de Dienst aan haar verweerschrift toegevoegd een ‘geheime bijlage’. De Dienst ging ervan uit dat de commissie daarvan hoe dan ook kennis mocht nemen. Dat klopt echter niet.

In het (nieuwe) artikel 18 Lv VDA is bepaald dat de commissie van dergelijke stukken slechts kennis mag nemen indien de wederpartij daartegen geen bezwaar heeft. Als dat bezwaar er wel is kan de commissie die stukken dus niet in de beoordeling betrekken. Daaraan doet niet af dat de commissie, los van enige bezwaarprocedure, te allen tijde toegang heeft tot door de Dienst verwerkte gegevens.³³ Eventueel via die weg verkregen kennis zal de commissie echter zoveel mogelijk ‘moeten ontzien’. Dat staat in de memorie van toelichting bij de nieuwe Lv VDA. De commissie acht zich niet vrij aan deze uitdrukkelijke bedoeling van de wetgever voorbij te gaan.

In de bezwaarfase voorziet de Lv VDA niet in een procedure tot toetsing van de vraag of de Dienst de door haar als geheim aangemerkte stukken terecht die kwalificatie heeft gegeven. Voor de procedure in beroep bij de bestuursrechter is een dergelijke toetsing wel voorzien: artikel 18a Lv VDA.

Vanuit een oogpunt van rechtsbescherming én voorkoming van nodeloze beroepsprocedures acht de commissie de situatie waarin de nieuwe Lv VDA haar heeft gebracht ten aanzien van geheime stukken zeer ongewenst. Die situatie brengt immers mee dat de commissie, als van geheime stukken sprake is en betrokkene bezwaar heeft tegen kennisneming daarvan door de commissie, onvoldoende informatie heeft om het bezwaar naar behoren inhoudelijk te kunnen beoordelen.

Een praktische oplossing is dat de commissie bevoegd is, ook als daartegen bezwaar bestaat van de betrokkene, kennis te nemen van alle door de Dienst als geheim aangemerkte stukken. Het geheime karakter is geen bezwaar omdat de commissie sowieso bevoegd is alle geheime stukken bij de Dienst in te zien. Deze oplossing stelt de commissie in staat op basis van alle op de zaak betrekking hebbende stukken de Minister te adviseren over het bezwaar. Nadeel kan zijn dat de betrokkene zijn bezwaar niet mede kan baseren op de kennisneming van de geheime stukken. Dat nadeel weegt echter niet op tegen het voordeel dat de commissie in staat is tot een integrale beoordeling van het bezwaar en de betrokkene aldus, naar de mate van het mogelijke, het meest recht wordt gedaan. Van belang hierbij is ook dat de commissie niet een rechterlijke instantie is, maar ‘slechts’ bevoegd is tot advisering over het gemaakte bezwaar aan de Minister.

De aanbeveling aan de Minister is de Lv VDA te herzien in die zin dat de commissie de bevoegdheid gegeven wordt om, ook als betrokkene daartegen bezwaar heeft, kennis te nemen van door de Minister geheim verklaarde stukken.

³³ Artikel 25 lid 3 Lv VDA

Aanbeveling G

De Minister wordt aanbevolen de Lv VDA (artikel 18) te herzien in die zin dat de commissie de bevoegdheid gegeven wordt om, ook als betrokkene daartegen bezwaar heeft, kennis te nemen van door de Minister geheim verklaarde stukken.

d. Geheime stukken 2

Omdat de Dienst meende dat de commissie alle geheime stukken in de boordeling mag betrekken is uit de file waarin deze kwestie speelde niet kenbaar welke beoordeling ten grondslag ligt aan de beslissing om stukken geheim te verklaren.

Indien de Dienst in enige beroepsprocedure van oordeel is dat vanwege het bestaan van gewichtige redenen, uitsluitend de rechter mag kennismaken van bepaalde inlichtingen of stukken, is het zaak dat aan die rechter de gronden daartoe worden meegedeeld en dat deze draagkrachtig worden gemotiveerd.

De commissie beveelt aan, in het kader van het updaten van de Handleiding, ook deze kwestie daarin onder ogen te zien en daarin (i) vast te leggen de procedurele gang van zaken (zowel die bij commissie als bij de rechter) in geval van geheime stukken en (ii) handvatten te formuleren voor beoordeling van de vraag wanneer kennisneming van inlichtingen of stukken aan de betrokkene moet worden onthouden. Leidraad daarbij kunnen zijn de artikelen 18 en 18a Lv VDA, artikel 36 Lar en het Procesreglement bestuursrecht 2022 van het Gemeenschappelijk Hof. Normatieve leidraad is tevens de bescherming van de betrokken belangen, te weten de persoonlijke levenssfeer van betrokkene, referenten en informanten alsmede het belang van de staatsveiligheid.

Aanbeveling H

De Dienst wordt aanbevolen de Handleiding ook te updaten op het punt van de geheime stukken.

13 Business unit

a. Inleiding

Het onderzoek heeft de commissie geleerd dat tussen de Dienst en haar Nederlandse zusterdienst AIVD intensief wordt gedaan aan uitwisseling van kennis en ervaring op het gebied van veiligheidsonderzoeken. De AIVD is, met het oog op specialisatie, overgegaan tot oprichting van een 'Business Unit' speciaal ten behoeve van de veiligheidsonderzoeken. De Dienst heeft voorgesteld daartoe in Aruba ook over te gaan.

b. Aanpassing organisatorische inbedding

Het is, als algemeen uitgangspunt, niet aan de commissie aanbevelingen te doen over de wijze waarop de Dienst intern moet zijn georganiseerd. Dat neemt echter niet weg dat in dit rapport een aantal zwakheden is blootgelegd in die organisatie. De commissie is bezorgd over de mogelijke impact daarvan op de kwaliteit van veiligheidsonderzoeken, in het bijzonder waar het betreft situaties van weigering en/of intrekking van een verklaring van geen bezwaar.

De plannen die de Dienst heeft voor de oprichting van een eigen Business Unit Veiligheidsonderzoeken zijn gericht op verdere specialisatie. De bedoeling is ook om daarin een functiehuis te scheppen waarbinnen medewerkers carrièreperspectief hebben. Dat voorkomt dat zij, zoals in de huidige situatie, slechts verdere carrière kunnen maken door naar een andere afdeling over te stappen. Zij kunnen dan in de eigen afdeling (Business Unit) carrière maken en op die manier blijft hun kennis voor de afdeling behouden.

De commissie wil hier uitgesproken hebben dat haar voornoemde bezorgdheid reden is het initiatief van de Dienst te ondersteunen. Dat initiatief, indien verwezenlijkt, kan de kwaliteit van veiligheidsonderzoeken, in het bijzonder waar het betreft situaties van weigering en/of intrekking van een verklaring van geen bezwaar, doen toenemen.

14 Conclusies

Het voorgaande leidt tot de volgende conclusies.

Veiligheidsonderzoeken mogen door de Dienst worden ingesteld als het gaat om vertrouwensfuncties. Van structureel toezicht op de actualiteit van de vastgestelde vertrouwensfuncties - in de vorm van het adviseren van de Minister en/of de betrokken bedrijven en organisaties daarover - is geen sprake, hoewel de c-taak van de Dienst die adviseringsfunctie wel meebrengt. Incidenteel toezicht is er wel. De commissie doet op dit punt een aanbeveling aan de Minister.

Binnen het zogenaamde 'beveiligd gebied' van luchthaven, zeehaven en telecommunicatiebedrijven zijn alle functies vertrouwensfuncties. De Dienst heeft echter niet de mogelijkheid dwingend een beveiligd gebied aan te wijzen en/of de grenzen ervan te bepalen. Ook ontbeert de Dienst de mogelijkheid functies binnen dat gebied niet aan te merken als vertrouwensfunctie, hoewel daartoe inhoudelijk (gering risico voor de staatsveiligheid) soms aanleiding is. De commissie doet op dit onderdeel aanbevelingen aan de Minister.

Onderzocht zijn alle beschikkingen waarbij een verklaring van geen bezwaar is geweigerd en/of ingetrokken. Bezien is ook het proces dat leidt tot afgifte van verklaringen van geen bezwaar. Gebleken is dat de Dienst in elk nieuw veiligheidsonderzoek toetst of sprake is van een vertrouwensfunctie en welk veiligheidsniveau het veiligheidsonderzoek moet hebben. Van tekortkomingen bij die toetsing is niet gebleken.

Onderzocht zijn ook de beschikkingen waarbij een (herhaal)verklaring van geen bezwaar is afgegeven ten behoeve van de Kustwacht. De uitgevoerde eerste veiligheidsonderzoeken mochten worden verricht omdat de wet daarvoor de bevoegdheid verleent. Voor herhaalde veiligheidsonderzoeken biedt de wet geen basis. Dergelijke onderzoeken zijn echter wel verricht. Dat was dus onrechtmatig.

Ook zijn veiligheidsonderzoeken verricht met betrekking tot personeel van de Koninklijke Marechaussee dat dienstdoet binnen het beveiligd gebied van lucht- en zeehaven en al in bezit was van een in Nederland afgegeven verklaring van geen bezwaar. Dat onderzoek is terecht gedaan omdat het om vertrouwensfuncties gaat. Ongemakkelijk is de situatie echter wel omdat het Arubaanse veiligheidsonderzoek (gegeven de in Nederland al afgegeven verklaring van geen bezwaar) begrijpelijk gevoeld wordt als onnodig. Erkenning van elkaars verklaringen van geen bezwaar zou een extra veiligheidsonderzoek kunnen voorkomen.

Het personeel van de Amerikaanse Custom and Border Protection is op grond van het toepasselijke Verdrag bevoegd te werken binnen het beveiligd gebied van de luchthaven. Terecht is ten aanzien van hen daarom door de Dienst geen veiligheidsonderzoek verricht.

Due diligenceverzoeken, afkomstig van ministers, worden nog steeds af en toe ontvangen door de Dienst. Voor het doen van die onderzoeken bestaat echter geen wettelijke basis. De Dienst voldoet daarom terecht niet aan die verzoeken.

De onderzochte veiligheidsonderzoeken zijn uitgevoerd in overeenstemming met wet- en regelgeving. In de praktijk werkt de Dienst daarbij op basis van een procesformulier en een Handleiding. Gebleken is van de noodzaak de Handleiding te updaten en te screenen op mogelijke tegenstrijdigheden van het daarin op te nemen bronmateriaal. Op dit punt worden diverse aanbevelingen gedaan.

Van belang is dat de Dienst, na afronding van het veiligheidsonderzoek, goede beschikkingen afgeeft. Dat wil zeggen beschikkingen die een rechterlijke toets (in een beroepsprocedure) kunnen doorstaan. Het gaat dan in het bijzonder om de beschikkingen waarbij een verklaring van geen bezwaar is geweigerd of ingetrokken. Er zijn zorgen over de wijze waarop de interne organisatie momenteel is ingericht omdat de rol van de juridische afdeling te beperkt is. De commissie beveelt aan de juridische afdeling centraal te stellen bij het maken van beschikkingen.

Zorgen zijn er ook over de wijze waarop de commissie in bezwaarschriftprocedures en de rechter in beroepsprocedures wordt geïnformeerd, daaronder begrepen de situatie dat sprake is van geheime stukken. Aanbevolen wordt de te volgen procedure en de inhoudelijke afweging of stukken geheim zijn nader te bezien en op te nemen in de Handleiding.

Tot slot geldt dat de Lv VDA in de visie van de commissie zo spoedig mogelijk moet worden herzien. De huidige regeling (anders dan vóór de herziening van de Lv VDA in 2021) geeft de commissie namelijk niet de mogelijkheid in bezwaarprocedures door de Minister als geheim aangemerkte stukken in te zien als betrokkene daartegen bezwaar heeft. Dat verhindert een goede inhoudelijke beoordeling van het bezwaar (die zeker ook in het belang van de betrokkene is) en dus een goede advisering aan de Minister.

15 Aanbevelingen

Aan de Minister³⁴

- A. Minister: faciliteer de Dienst bij de structurele (her) beoordeling van vertrouwensfuncties.
- B. Minister: evalueer de regelgeving ten aanzien van het beveiligd gebied.
- C. Minister: wijs de functie van vertrouwenspersoon bij telecommunicatiebedrijven uitdrukkelijk aan als vertrouwensfunctie in de bijlage bij het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken.
- D. Dienst: draag zorg voor het updaten van de Handleiding en maak een eenduidige digitale handleiding waar alle medewerkers van het team op uniforme wijze mee kunnen werken en die gemakkelijk kan worden geüpdatet als er nieuwe regels worden vastgesteld..
- E. Dienst: beleg het maken van beschikkingen (weer) specifiek bij de juridische afdeling en versterk deze afdeling (numeriek).
- F. Dienst: zorg voor het updaten van de Handleiding ook op het punt van de inspanningsverplichting.
- G. Minister: herzie de Lv VDA (artikel 18) in die zin dat de commissie de bevoegdheid gegeven wordt om, ook als betrokkene daartegen bezwaar heeft, kennis te nemen van door de Minister geheim verklaarde stukken.
- H. Dienst: update de Handleiding ook op het punt van de geheime stukken.

³⁴ Formeel worden alle aanbevelingen aan de Minister uitgebracht, maar bij de aanbevelingen vermeldt de commissie of deze zich specifiek richt op de Minister of de Dienst.

Onderzoeksopdracht

commissie van toezicht

Nummer 7

Onderwerp
Veiligheidsonderzoeken

Inleiding

Ingevolge artikel 22 lid 1 Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba (Lv VDA) heeft de commissie van toezicht (cvt), onder andere, tot taak ‘het uitoefenen van toezicht op de taakuitvoering van de dienst’. Zij kan dat toezicht gestalte geven door het uitvoeren van een onderzoek naar de wijze waarop de dienst in een bepaalde aangelegenheid is opgetreden. Een dergelijk onderzoek dient zijn weerslag te vinden in een rapport. Onderzocht dient te worden de **rechtmatigheid** van het optreden van de dienst (artikel 23 lid 1 juncto artikel 23a lid 1 Lv VDA).

Veiligheidsonderzoeken

De Lv VDA bevat (in paragraaf 4) een regeling voor ‘Veiligheidsonderzoeken’. Die regeling houdt in dat iemand slechts met een ‘vertrouwensfunctie’ mag worden belast indien de Dienst een veiligheidsonderzoek naar de betrokkene heeft uitgevoerd en de Minister op basis daarvan heeft verklaard dat daartegen geen bezwaar bestaat.

Het uitvoeren van die veiligheidsonderzoeken (de zogenaamde B-taak van de Dienst³⁵) legt een groot beslag op de capaciteit van VDA. Zo ging het in 2021, bijvoorbeeld, om een aantal van 1059 ontvangen verzoeken tot het instellen van een veiligheidsonderzoek³⁶.

Onderzoeksthema’s

De cvt wil onderzoeken op welke wijze VDA intern uitwerking heeft gegeven aan de haar wettelijk opgedragen taak. Daarnaast wil de cvt onderzoeken op welke wijze VDA de veiligheidsonderzoeken uitvoert en in de afgelopen jaren heeft uitgevoerd. Het onderzoek zal daarbij staan in de sleutel van de rechtmatigheid van het optreden van de Dienst, niet in de sleutel van de doelmatigheid van de besteding van middelen.

³⁵ Zie artikel 3 lid 2 aanhef en sub b Lv VDA

³⁶ Zie jaarverslag VDA 2021, pagina 13

Zonder uitputtend te zijn in dit stadium kunnen de volgende aspecten genoemd worden als aspecten die aan onderzoek onderworpen moeten worden:

a.

hoe stelt de Dienst vast dat de aangemelde vertrouwensfunctie daadwerkelijk een vertrouwensfunctie is. In dit verband is van belang dat het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken soms ruim is in de aanwijzing van vertrouwensfuncties. Bijvoorbeeld: alle functies binnen het 'beveiligd gebied' van de luchthaven. De vraag is dan wie bepaalt wat het 'beveiligd gebied' is en of de Dienst mag/moet afgaan op de bij de betrokken organisatie bestaande definiëring daarvan. Ook is van belang wat heeft te gelden indien een definiëring van het begrip 'beveiligd gebied' ontbreekt.

b.

Soms is het nodig informatie in te winnen in het buitenland. Dat roept de vraag op of er grenzen zijn aan het uitzetten van informatieverzoeken en, zo ja, welke.

c.

Op basis van welke criteria maakt de Dienst onderscheid in het niveau van de uit te voeren veiligheidsonderzoeken (A, B of C niveau).

d.

Is de feitelijke zwaarte van uitgevoerde onderzoeken in overeenstemming met de voor de desbetreffende onderzoeksniveau's redelijkerwijs aan te houden diepgang ervan (proportionaliteit).

e.

Is de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen en in het kader van het veiligheidsonderzoek geraadpleegde of onderzochte derden voldoende gewaarborgd.

f.

Welke beleidsmatige invulling geeft de Dienst aan het wettelijk criterium voor de afgifte van een verklaring van geen bezwaar, te weten dat tegen vervulling van de vertrouwensfunctie door de betrokkene uit het oogpunt van het voortbestaan van de democratische rechtsorde, de integriteit van het openbaar bestuur of de veiligheid of andere vitale belangen van Aruba geen bezwaar bestaat.

g.

Op welke wijze wint de Dienst informatie in?

h.

Op welke wijze controleert de Dienst de juistheid van de verkregen informatie.

i.

Welke beslistermijn hanteert de Dienst en welke gevolgen heeft overschrijding daarvan?

j.

Welk beleid bestaat ten aanzien van hernieuwde veiligheidsonderzoeken.

k.

Welk beleid bestaat bij de onderlinge uitwisselbaarheid van verklaringen van geen bezwaar met de overige veiligheidsdiensten binnen het Koninkrijk.

Aandachtspunten bij de uitvoering van het onderzoek

Het concrete onderzoeksobject is: alle zaken waarin, in een nader te bepalen periode, een verklaring van geen bezwaar is geweigerd of ingetrokken.

Aandacht zal moeten worden besteed aan de verhouding tussen een eventueel door de commissie geconstateerde onrechtmatigheid bij de verlening, weigering of intrekking van een verklaring van geen bezwaar en het gegeven dat een gegeven beschikking, indien onherroepelijk, formele rechtskracht heeft. Dat wil zeggen dat deze geacht wordt zowel met betrekking tot de wijze van totstandkoming als de inhoud rechtmatig te zijn. Onderzocht moet worden of, die formele rechtskracht indachtig, ruimte bestaat voor advisering indien onvolkomenheden of onrechtmatigheden worden geconstateerd.

Naast de individuele beschikkingen wordt ook onderzocht welke onderzoeksprocedure VDA hanteert en of die werkwijze rechtmatig is.

Ook zal worden onderzocht of sprake is geweest van het screenen van personen zonder dat sprake is van een vertrouwensfunctie. Dat vergt een steekproef onder afgegeven verklaringen van geen bezwaar.

Beslissing

Dit onderzoeksvoorstel heeft de commissie doen besluiten - in 2024 - een onderzoek in te stellen naar de wijze waarop de Dienst intern uitwerking heeft gegeven aan de haar wettelijk opgedragen taak van het uitvoeren van veiligheidsonderzoeken én de wijze waarop de Dienst de veiligheidsonderzoeken uitvoert en in de afgelopen jaren heeft uitgevoerd.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de commissie van 27 oktober 2023.

De voorzitter,

Mr. W.P.M. ter Berg

Bijlage B: Plan van aanpak (zonder bijlagen)

Plan van aanpak Onderzoek nummer 7 commissie van toezicht 31 augustus 2024

Onderwerp
VEILIGHEIDSONDERZOEKEN

Inleiding

In de week van 21 tot en met 25 oktober 2024 zullen de voorzitter en de vicevoorzitter (onderzoekers) van de commissie van toezicht (cvt) onderzoek doen bij VDA. Dat gebeurt ten kantore van VDA. Onderwerp: veiligheidsonderzoeken.

Uitgangspunt is de onderzoeksopdracht (**bijlage 1**).

Op basis daarvan wordt in dit document beschreven welke feitelijke onderzoekshandelingen nodig zijn.

Doel van het onderhavige document is:

- VDA voor te bereiden op het onderzoek;
- te benoemen welke informatie door VDA verzameld dient te worden voorafgaand aan het onderzoek zodat deze op 21 oktober 2024 gereed ligt voor kennisname door de onderzoekers;
- te vermelden welke gesprekken gepland moeten worden.

De onderzoeksperiode is: **1 januari 2019 tot en met 30 juni 2024**.

Bij het verstrekken van informatie kan VDA zich dus tot deze periode beperken.

Samenvatting voorbereidingsacties van VDA

1. inplannen afspraken met:

- directeur VDA
- adjunct directeur VDA
- stafjurist(en) VDA
- teamcoördinator veiligheidsonderzoeken
- medewerkers team veiligheidsonderzoeken
- opstellers van de hierna te noemen notities.

Tijdschema

21 oktober 2024	09:30 – 10:00 ontvangst bij VDA (pasje, kamer, stukken) 10:00 – 12:00 bestuderen aangeleverde stukken 13:00 – 17:00 afspraken bij VDA
22 oktober 2024	09:00 – 17:00 afspraken bij VDA
23 oktober 2024	09:00 – 17:00 dossierbestudering bij VDA + vervolgsafspraken
24 oktober 2024	09:00 – 17:00 dossierbestudering bij VDA + vervolgsafspraken
25 oktober 2024	09:00 - 10:00 vergadering cvt (directeur VDA uitgenodigd)

Locatie: Gerecht
10:30 - 11:30 afsluiting onderzoek (directeur VDA en onderzoekers)
Locatie: VDA

2. *Aan te leveren stukken:*

Hierna wordt vermeld welke activiteiten VDA verzocht wordt voorafgaande aan de datum aanvang onderzoek te ontplooiën. Het gaat in totaal om 17 **verzoeken**. Die zijn alle duidelijk aangegeven met het kopje “Verzoek 1”, “Verzoek 2” etc.

Aanbevolen wordt één document (digitaal én fysiek) te maken met daarin de gevraagde toelichting op de diverse verzoeken, voorzien van de gevraagde bijlagen.

De gevraagde voorbereidingsacties van VDA

Verzoek 1

Inleiding

De regelgeving inzake veiligheidsonderzoeken ligt vast in:

- de Landsverordening Veiligheidsdienst Aruba (Lv VDA, zoals gewijzigd in AB 2021 no 29)
- Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken (AB 2006 no. 14)
- Bijlage, bedoeld in artikel 2, eerste lid van het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken (AB 2006 no. 14)
- Beleidsregels veiligheidsonderzoeken (Landscourant Aruba 15 maart 2019, p. 9)

De cvt wil inventariseren welke aanvullende interne (werkinstructie?) en externe documenten over organisatie en uitvoering van veiligheidsonderzoeken bij VDA worden gebruikt. Dat betreft ook documenten inzake samenwerking met andere instanties in Aruba, in het Koninkrijk of daarbuiten.

Verzoek:

Verstrek al die documenten.

Verzoek 2

Inleiding

Uit het jaarverslag 2023 van VDA (p. 15 – 17) blijkt dat VDA ook veiligheidsonderzoeken uitvoert voor

- a. de Kustwacht,
- b. de Koninklijke Marechaussee en
- c. US CBP.

De cvt wil weten op basis waarvan VDA deze onderzoeken uitvoert, of daaraan afspraken met de betrokken instanties ten grondslag liggen en, zo ja, of die afspraken schriftelijk/digitaal zijn vastgelegd. Ook is van belang of reeds een verklaring van geen bezwaar is verkregen van een andere instantie binnen of buiten het Koninkrijk voor de betrokkene in kwestie.

Verzoek:

Vermeld in een korte notitie per onderdeel (a, b en c) welke redenen er voor VDA waren zich bevoegd/gehouden te achten deze onderzoeken uit te voeren alsmede op welke wijze telkens voor de betrokken groep uitvoering is gegeven aan het onderzoek. Besteed daarbij aandacht aan de vraag of reeds een verklaring van geen bezwaar is afgegeven door een andere instantie binnen of buiten het Koninkrijk.

Verzoek 3

Inleiding

Een veiligheidsonderzoek is slechts toegestaan indien de aangemelde vertrouwensfunctie daadwerkelijk een vertrouwensfunctie is. In dit verband is van belang dat het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken soms ruim is in de aanwijzing van vertrouwensfuncties. Bijvoorbeeld: alle functies binnen het ‘beveiligd gebied’ van de luchthaven. De vraag is dan wie bepaalt wat het ‘beveiligd gebied’ is en of de Dienst mag/moet afgaan op de bij de betrokken organisatie bestaande definiëring daarvan. Ook is van belang wat heeft te gelden indien een definiëring van het begrip ‘beveiligd gebied’ ontbreekt.

Verzoek:

Leg in een korte notitie vast op welke wijze VDA onderzoekt en vaststelt of de aangemelde vertrouwensfunctie daadwerkelijk een vertrouwensfunctie is.

Verzoek 4

Inleiding

Het Landsbesluit aanwijzing vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken noemt de vertrouwensfuncties. Het kan zijn dat nut en noodzaak van de aanwijzing van een bepaalde functie als vertrouwensfunctie op basis van voortschrijdend inzicht wordt betwijfeld. Rekent VDA het tot haar taak (periodiek) te onderzoeken of handhaving van de in gemeld Landsbesluit genoemde functies als vertrouwensfunctie gewenst is?

Verzoek

Leg in een korte notitie vast of en, zo ja, welk beleid gevoerd wordt met betrekking tot de handhaving van de aanwijzing als vertrouwensfunctie van de in gemeld Landsbesluit genoemde functies.

Verzoek 5

Inleiding

Soms is het nodig informatie in te winnen in landen binnen en buiten het Koninkrijk. Dat roept de vraag op of er grenzen zijn aan het uitzetten van informatieverzoeken en, zo ja, welke. Het roept ook de vraag op welk gevolg wordt verbonden aan het niet kunnen verkrijgen van voldoende (betrouwbare) gegevens uit landen binnen of buiten het Koninkrijk. Omgekeerd worden ook verzoeken om informatie uit het buitenland ontvangen. De vraag rijst dan of, indien de gevraagde informatie voorhanden is, althans verkregen kan worden, deze ook daadwerkelijk verstrekt wordt.

Verzoek

Leg in een korte notitie vast welk beleid VDA op dit onderdeel hanteert.

Verzoek 6

Inleiding

Veiligheidsonderzoeken kennen drie niveaus: A, B en C.

Op basis van welke criteria, regelgeving en/of beleidsdocumenten maakt de Dienst onderscheid in het niveau van de uit te voeren veiligheidsonderzoeken (A, B of C niveau)?

Is de feitelijke zwaarte van uitgevoerde onderzoeken in overeenstemming met de voor de desbetreffende onderzoekniveaus redelijkerwijs aan te houden diepgang ervan (proportionaliteit)?

Verzoek:

Beantwoord in een korte notitie deze beide vragen.

Verzoek 7

Inleiding

Tijdens een veiligheidsonderzoek wordt informatie verkregen over de betrokkene. Die informatie kan afkomstig zijn van betrokkene zelf, uit openbare bron of van derden (verklaringen, documenten).

Besteedt de Dienst daarbij aandacht aan de vraag of de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene en de in het kader van het veiligheidsonderzoek geraadpleegde of onderzochte derden voldoende is gewaarborgd?

Verzoek:

Leg in een korte notitie vast het antwoord op deze vraag.

Verzoek 8

Inleiding

Welke beleidsmatige invulling geeft de Dienst aan het wettelijk criterium voor de afgifte van een verklaring van geen bezwaar, te weten dat tegen vervulling van de vertrouwensfunctie door de betrokkene uit het oogpunt van het voortbestaan van de democratische rechtsorde, de integriteit van het openbaar bestuur of de veiligheid of andere vitale belangen van Aruba geen bezwaar bestaat.

Verzoek:

Leg in een korte notitie vast het antwoord op deze vraag.

Verzoek 9

Inleiding

Binnen het kader van een veiligheidsonderzoek verkregen informatie zal op betrouwbaarheid moeten worden getoetst.

Verzoek:

Leg in een korte notitie vast of en hoe die toetsing plaats vindt.

Verzoek 10

Inleiding

Veiligheidsonderzoeken moeten periodiek worden herhaald.

Welke termijn wordt daarvoor gehanteerd en waarom die termijn? Bewaakt VDA zelf de geldende termijn? Welk beleid wordt op dit onderdeel gevoerd?

Bewaakt VDA zelf of nadere informatie uit de justitiële documentatie beschikbaar is en, zo ja, of deze aanleiding vormt voor intrekking van de verklaring van geen bezwaar?

Verzoek:

Leg in een korte notitie vast welk beleid gevoerd wordt.

Verzoek 11

Inleiding

De cvt wil bestuderen de dossiers van veiligheidsonderzoeken in de periode van **1 januari 2019 tot en met juni 2024** waarin:

- een verklaring van geen bezwaar is geweigerd;
- een verklaring van geen bezwaar is ingetrokken.

Verzoek:

Verzamel deze dossiers en zorg dat die ten kantore van VDA ter inzage gereed liggen voor de onderzoekers.

Verzoek 12

Inleiding

In het jaarverslag 2023 is (op pagina 17) een cijfermatig overzicht opgenomen onder de benaming “KERNCIJFERS m.b.t. PRODUCTIE VEILIGHEIDSONDERZOEKEN”.

De cvt beschikt graag over een vergelijkbaar overzicht van de jaren 2019, 2020, 2021, 2022 en 2024 (eerste half jaar).

Verzoek

Produceer de gevraagde overzichten.

Vraag: is de verwachting reëel dat de vraag naar veiligheidsonderzoeken in de toekomst stijgt?

Zo ja, hoe wil/kan VDA aan die stijging het hoofd bieden?

Verzoek 13

Inleiding

In het verleden is aan de orde geweest het instellen van onderzoeken door VDA van integriteits- of veiligheidsrisico's bij benoemingen van, bijvoorbeeld, politici of ondernemers met wie het Land zaken wilde doen.

Welke is de stand van zaken geweest in de onderzoeksperiode op deze terreinen. Zijn dergelijke onderzoeken nog verricht? Zo ja, op basis van welke landsverordening of andere regelgeving? Zo ja, om welke aantallen gaat het.

Verzoek

Leg in een korte notitie de beantwoording van deze vragen vast.

Verzoek 14

Inleiding

Ingevolge de wet is het een werkgever verboden een persoon te belasten met een vertrouwensfunctie indien (nog) geen verklaring van geen bezwaar is verkregen. De praktijk laat zien, aldus VDA in het jaarverslag 2023 (p. 16) dat die regel nog wel eens overtreden wordt. Dat roept de vraag op of VDA actief controleert of vertrouwensfuncties slechts bekleed worden door personen aan wie een verklaring van geen bezwaar is afgegeven. Het roept ook de vraag op of van overtredingen die ter kennis van VDA komen via een ambtsbericht melding wordt gemaakt aan het openbaar ministerie.

Verzoek

Leg in een korte notitie vast het beleid dat op dit onderdeel wordt gevoerd.

Verzoek 15

Inleiding

VDA streeft ernaar de veiligheidsonderzoeken onder te brengen in een afzonderlijke Business Unit. In dat verband wordt overleg gevoerd met en steun ontvangen van de Nederlandse zusterdienst.

Verzoek

Leg in een korte notitie vast welke de stand van zaken is met betrekking tot het inbedden van de veiligheidsonderzoeken in een Business Unit.

Betrek daarbij in welke mate wordt samengewerkt met de Nederlandse zusterdienst en, zo ja, hoe.

Verzoek 16

Inleiding

In het recent (26 augustus 2024) uitgebrachte advies inzake Richardson is aan de orde gesteld de vraag of VDA voldoende informatie verstrekt aan de cvt indien tegen een weigering of intrekking van een verklaring van geen bezwaar door de betrokkene wordt opgekomen. De onderzoekers zullen bij de bestudering van de dossiers uit de onderzoeksperiode ook aan deze vraag aandacht schenken. Het kan zijn dat VDA inmiddels een (nadere) visie heeft ontwikkeld op het punt van de informatieverstrekking.

Verzoek

Leg in een korte notitie vast welk beleid VDA voerde en/of wenst te voeren bij het, in het kader van bezwaar- en beroepsprocedures, verstrekken van dossierinformatie aan de cvt respectievelijk de rechter.

Verzoek 17

Inleiding

Met de hiervoor opgenomen verzoeken is gepoogd het onderzoeksterrein zoveel mogelijk te ontsluiten.

Het kan zijn dat VDA zelf, aanvullende, feiten of gedachten wil aanreiken aan de onderzoekers, die hun weerslag niet hebben gevonden in de beantwoording van de vorige onderzoeksvragen.

Verzoek

Leg in een korte notie vast de informatie die u aanvullend op de eerdere onderzoeksvragen aan de onderzoekers wil voorleggen.

Namens de onderzoekers,
Mr. W.P.M. ter Berg
Voorzitter cvt
9 september 2024